

แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1

Guidelines for School Safety Administration under the Secondary Educational Service Area Office 1

กนกลักษณ์ อรรคมุต^{1*}, ธดา สิทธิธาดา²

Kanokluk Aunkkamoot^{1*}, Thada Siththada²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 2) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 59 แห่ง รวมทั้งสิ้น 177 คน ได้มาโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการลดความเสี่ยงในสถานศึกษา ด้านการบริหารระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานศึกษา และด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย, มัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study 1) The level of school safety administration under the secondary educational service area office 1 and 2) Guidelines for school safety administration under the secondary educational service area office 1. The sample of this study was 59 schools under the secondary educational service area office 1, total 177 persons. The research instruments were questionnaires. The statistic used for analyzing the data were the frequency, percentage, means, and standard deviation.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ 10300

¹ M.Ed. Student of Master Education in Educational Administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand

The findings of this research were 1) the level of school safety administration under the secondary educational service area office 1 were moderate in overall. 2) Guidelines for school safety administration under the secondary educational service area office 1 were buildings and facilities management, school disaster management, educational administration in risk reduction in schools, management of fire prevention and fire suppression systems in schools, and school management in an epidemic situation which were a guidelines that is appropriate in accordance with the research conception framework.

Keywords: Guidelines for school safety administration, secondary educational

บทนำ

จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 “มาตรา 47 กำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ 10 กำหนดให้ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี โดยในตัวบ่งชี้ที่ 4 กำหนดให้ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าความเจริญก้าวหน้าด้านของสังคมโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้ส่งผลกระทบทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยในการพัฒนาคนก็คือ การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศการศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 18)

จากผลการประเมินภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2556 มีสถานศึกษาจำนวน 39 แห่ง ที่ได้รับโล่รางวัลดีเด่น อันเนื่องมาจากคะแนนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไปเป็นเวลา 5 ปี ติดต่อกัน และมีสถานศึกษาจำนวน 804 แห่ง ที่ได้รับรางวัลเกียรติยศดีเด่น มีคะแนนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป แต่ไม่ถึงร้อยละ 90 เพื่อสร้างความตระหนักถึงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา อีกทั้งเพื่อเป็นกำลังสำคัญอีกแรงหนึ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาตามระเบียบวาระแห่งชาติแรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดีให้บรรลุผลสำเร็จต่อไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เล็งเห็นถึงสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโลกปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนไทยในหลายรูปแบบ จึงทำให้ได้มีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะสำคัญเพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรง ต่อคุณภาพผู้เรียน อีกทั้งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถาน

ศึกษา อย่างไรก็ตาม การสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาแก่นักเรียน การมีนโยบายเพียงอย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เพียงพอ ต้องคำนึงถึงการที่แต่ละสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาได้นำแนวนโยบายที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาด้วย ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติงานที่มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่งในการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

เพื่อเป็นการขับเคลื่อนสถานศึกษาในสังกัดตามระเบียบวาระแห่งชาติแรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดีให้บรรลุผลสำเร็จต่อไป และเพื่อให้การดำเนินการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารสถานศึกษาในทุกๆ ภาคส่วนให้หลอมรวมและร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายการจัดการด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เป็นสิ่งที่สำคัญและท้าทายเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและความท้าทายดังกล่าว จึงสนใจค้นคว้า ทำวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (Unicef) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัยโดยใช้แนวคิดขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้กล่าวถึงแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาเป็นตัวแปรที่ศึกษาไว้ดังนี้ และได้ให้ความสำคัญของความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน ที่มี 3 เสาหลักของความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน และแนวคิดการประเมินสถานศึกษาปลอดภัยของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของแนวทางการดำเนินการตามข้อกำหนด ตัวชี้วัด กิจกรรมสถานศึกษาปลอดภัย ประจำปี 2562

ตัวแปรที่ศึกษา
1. ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษา 2. ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา 3. ด้านการบริหารด้านการลดความเสี่ยงในสถานศึกษา 4. ด้านการบริหารระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานศึกษา 5. ด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่จัดทำโครงการสถานศึกษาปลอดภัย จำนวน 67 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทั่วไป ครู ผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาปลอดภัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1, 2562)

1.2 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 59 แห่ง รวมทั้งสิ้น 177 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดมลพิษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งปัจจุบัน 5) ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน และ 6) ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาปลอดมลพิษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ จำแนกเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดมลพิษ จำนวน 5 ด้าน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยที่สร้างขึ้น ไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้ 1) การหาความเที่ยงตรง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปดำเนินการตรวจสอบ

หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยมีค่า IOC มากกว่า 0.5 พร้อมทั้งปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว มาใช้เป็นข้อคำถามในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มบริหารงานทั่วไป และครูผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาปลอดมลพิษ จำนวน 177 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยของแบบสอบถามทุกฉบับ และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดมลพิษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

ตาราง 1 ตารางเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย จำแนกตามรายด้าน

ระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย	n=177		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษา	3.23	0.93	ปานกลาง
2. ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ	3.42	0.94	ปานกลาง
3. ด้านการบริหารการลดความเสี่ยงในสถานศึกษา	3.31	0.94	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารระบบและระดับอัคคีภัยในสถานศึกษา	3.40	0.88	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด	3.20	0.94	ปานกลาง

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.23$, $S.D.=0.93$) ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, $S.D.=0.94$) ด้านการบริหารการลดความเสี่ยงใน พบว่าสถานศึกษามีการบริหารการลดความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$, $S.D.=0.94$) ด้านการบริหารระบบและระดับอัคคีภัยในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีการบริหารระบบและระดับอัคคีภัยในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$, $S.D.=0.88$) และด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด พบว่า สถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.20$, $S.D.=0.94$)

อภิปรายผล

แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงลำดับจาก ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา ด้านการบริหารระบบป้องกันและระดับอัคคีภัยในสถานศึกษา ด้านการบริหารการลดความเสี่ยงในสถานศึกษา ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในสถานศึกษา และด้านการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาด ตามลำดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เน้นที่ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา เนื่องจากภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน โดยส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ด้านการบริหารอาคารสถานที่ เนื่องจากเป็นส่วนที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรม โดยโรงเรียนควรมีระบบแนวทางการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความปลอดภัย โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กปลอดภัย ซึ่งตรงกับแนวคิดของการจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียนของมูลนิธิศูนย์สิทธิเด็ก (มูลนิธิศูนย์สิทธิเด็ก: 8-12) การจัดอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนที่ปลอดภัย การก่อสร้างและการดูแลรักษาโรงเรียน รวมถึงการเลือกที่ตั้งโรงเรียนที่ปลอดภัย ออกแบบให้ด้านทาบกับภัยพิบัติ มีการวางแผนติดตามการจัดสรรงบประมาณ และการดูแลรักษาความมั่นคง และความปลอดภัย

ของอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (2560: 1-5)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อระดับแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาให้ปลอดภัยทั้ง 5 ด้าน ให้อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสถานศึกษา ครู บุคลากร

ทางการศึกษา และนักเรียนในทุกๆ ด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เพื่อนำผลข้อมูลการวิจัยที่ได้มาประกอบเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยแนวทางที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 ควรนำวิจัยครั้งนี้ไปต่อยอดในการทดลองการใช้นจริงกับสถานศึกษา นำแนวทางการบริหารความปลอดภัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานในการพัฒนาสถานศึกษาให้ปลอดภัยมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พุทธศักราช 2554. (2554, มกราคม 12). *ราชกิจจานุเบกษา*: 6.

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2550). *คู่มือครูการจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ส.เสริมมิตร.

สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2556). *คู่มือโครงการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

องค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน. (2558). *รักษาความปลอดภัย*. สืบค้นเมื่อ มกราคม 20, 2563, จาก <https://www.secni.go.th/การรักษาความปลอดภัย/>.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, (30): 607-610.